

Dr. sc. **Julijan Dobrinić**, red. profesor
Cvjetni put 4
51410 Opatija

DR. KARL STOCKERT, MORNARIČKI ČASNIK I NUMIZMATIČAR*

Uvod

Pitanje upotpunjavanja hrvatske numizmatičke bibliografije i biobibliografije postoji dugi niz godina, iako vlada mišljenje kako bi tu problematiku trebalo barem sistematizirati u dogledno vrijeme. S radovima numizmatičkog sadržaja javljaju se, u našim i inim starim i recentnim časopisima, mnogi autori, manje ili više značajni za hrvatsku numizmatiku. Djelokrug njihovog djelovanja, kao i njihovih pisanih radova obuhvaća područja od antičke do moderne numizmatike. Svakako da je za naše nacionalno biće najznačajnije srednjovjekovno razdoblje. Stoga se i numizmatičare, koji su se bavili tom tematikom, smatra nešto značajnijima. No, nizom povijesnih razloga, za neke od njih koji su, obradivši bitne dijelove srednjovjekovne numizmatike, ipak ostali širokom krugu numizmatičara manje poznati, moglo bi se reći da su neopravdano zapostavljeni.

U plejadi sabirača i utemeljitelja numizmatičkih zbirki svakako treba spomenuti barem neke od istaknutih najstarijih, kao Đuru Utješinovića Martinuševića¹, Nikolu I. Draškovića², Nikolu Zrinskog³, Anselma Bandurica⁴, Matiju Petra Katančića⁵ i Luku Ilića Oriovčanina⁶.

* *Neki dijelovi ovoga rada objavljeni su u autorovoj knjizi [9].*

¹ (1482.-1551.)

² (????.-1655.)

³ (1620.-1664.)

⁴ (1675.-1743.)

⁵ (1750.-1825.)

⁶ (1817.-1878.)

U plejadi, pak, utemeljitelja numizmatičke znanosti u Hrvatskoj, u punom smislu, svakako treba, kao prvoga, spomenuti, Šimu Ljubića⁷. Objavio je podosta radova iz antičke i srednjovjekovne numizmatike, ali mu je najznačajnije djelo “Opis Jugoslavenskih novaca”⁸. Treba ga istaknuti stoga što je prvi dao, za to vrijeme, cjeloviti korpus srednjovjekovnih novaca, tiskan kao knjiga, koja je dostupna i danas na numizmatičkom i bibliofilskom tržištu. Time je učinio znatno više od mnogih koji su članke objavljivali po časopisima, i čiji radovi, kao što će se u nastavku pokazati, iako značajni, nisu svima dostupni. U tom su nizu, dakako, nezaobilazni i znameniti⁹ još Josip Brunšmid¹⁰, Milan Rešetar¹¹, Vjekoslav Celestin¹², Ćiro Truhelka¹³, Karlo Franjo Nuber¹⁴, Benko Horvat¹⁵, Ivan Rengjeo¹⁶ i Jozo Petrović¹⁷.

U kontekstu znamenitosti i zasigurno značajnosti za hrvatsku numizmatiku, ali i nedostupnosti njegovim radovima tipičan je primjer dr. Karl Stockert. Ovdje su on i njegov rad izdvojeni i posvećena mu je posebna pozornost iz više razloga. Kao najvažnije, bio je austrougarski mornarički časnik, koji je dao temeljni doprinos katalogizaciji srednjovjekovne numizmatičke građe dalmatinskih i sjevernoalbanskih gradova¹⁸.

Numizmatičar dr. Karl Stockert**

Numizmatičar dr. Karl Stockert (1873.- 1932)¹⁹ rođen je u Celovcu (Klagenfurtu) u Austriji. Prebivalište²⁰ mu je bilo u Beču, na adresi Heinestrasse 20.

** *Autor smatra istraživanje ove teme tek započetim te bi bio zahvalan svima onima koji bi, ako raspoložu bilo kakvim biografskim podacima o K.Stockertu, bili voljni te podatke ustupiti.*

⁷ (1822.-1896.)

⁸ U kontekstu povijesnog trenutka radi se o novcima dijela Južnih Slavena

⁹ Gjuro Krasnov je objavio njihove djelomične životopise i bibliografiju u [1, 2, 3]

¹⁰ (1859.-1929.)

¹¹ (1860.-1942.)

¹² (1862.-1936.)

¹³ (1865.-1942.)

¹⁴ (1872.-1935.)

¹⁵ (1873.-1955.)

¹⁶ (1884.-1962.)

¹⁷ (1892.-1967.)

¹⁸ Pod pojmom dalmatinskih gradova obično se uzimaju gradovi na istočnoj jadranskoj obali u srednjem vijeku, bilo da su samostalni ili pod patronatom neke od susjednih jakih sila. To su: Zadar, Šibenik, Trogir, Split, Hvar, Bar, Kotor, Ulcinj i Svač. Njima se još obično dodaju Drivast i Skadar, kao sjevernoalbanski gradovi, koji su dijelili sličnu im sudbinu.

¹⁹ Godina smrti nije navedena u Zmajića [1] niti Krasnova [2], iako posljednji u kasnijem radu [3] navodi 1942. kao godinu njegove smrti, ali pri tome za to ne navodi izvora. Prema najnovije dostupnim podacima iz bečkog Ratnog arhiva (Kriegsarchiv), pouzdano je utvrđeno kako je umro 3. ožujka 1932. godine.

²⁰ Informacije mi je ljubazno ustupio dr. Hubert Emmerig iz Instituta za numizmatiku i povijest novca, Sveučilišta u Beču (Institut für Numismatik und Geldgeschichte der Universität Wien).

Službovao je u Austro-Ugarskoj ratnoj mornarici²¹, najprije 1903. u svojstvu zastavnika na oklopnjači²², kada je bio nositeljem odličja (M)²³, a poslije, 1906. godine, u svojstvu poručnika II. klase²⁴, kada je bio nositeljem i odličja (OMO 4)²⁵.

Slika 1.: Karl Stockert

Službovao je u Puli, Istri, Hrvatskom Primorju i Dalmaciji. Godine 1909. više se ne navodi u spomenutom Mornaričkom almanahu.

Objavljivao je na njemačkom i talijanskom jeziku u časopisima: *Numismatische Zeitschrift (NZ)* u razdoblju od 1909. do 1923., *Monatsblatt der Numismatischen Gesellschaft in Wien* u razdoblju od 1906. do 1908., *Bullettino di archeologia e storia Dalmata*, u razdoblju od 1910. do 1922. te u *Bulićevu zborniku* 1924. godine.

Od početka se potpisivao kao doktor²⁶. U autoru poznatom najranijem prilogu STO08 potpisuje se kao Dr. C. J. Stockert – Triest. Dakle, rabi talijansku inačicu imena Carl (Karl). Nepoznato je njegovo drugo ime, jer inicijal “J” poslije nikada ne navodi. U jednom se djelu (samo na naslovnici) navodi, vjerojatno tiskarskom greškom, kao dr. G. Stockert. Potpuno talijaniziranim imenom Carlo, javlja se u posljednjem dostupnom radu STO24, ali tada kao prebivalište navodi Beč (Wien).

²¹ Isti podatak navodi se u [1] [2] [3].

²² Linienschiffs-Fähnriche, u službi od 1/10 92, u rangu 1/5 98, prema [4].

²³ Prema navodima u Mornaričkom almanahu [4].

²⁴ Linienschiffsleutnant II. Klasse, prema: [5]

²⁵ Prema navodima u Mornaričkom almanahu [5].

²⁶ Najvjerojatnije kao doktor znanosti, ali nije isključeno da je bio liječnik.

Od 1901. godine bio je članom Numizmatičkog društva (Numismatische Gesellschaft) u Beču. U popisu članova tog društva, objavljenom 1924. godine u NZ57, pojavljuje se njegovo ime posljednji put. Naredni popis objavljen 1926. godine u NZ59, ne navodi više njegovo ime, tako da je članom prestao biti u razdoblju između objavljivanja ta dva popisa²⁷. Nadalje, nema spomena o kasnije objavljenim radovima. Zadnji je objavljen 1924. godine, tako da je najvjerojatnije napustio numizmatiku iz nekih razloga. Umro je 1932. godine.

Numizmatički opus i doprinos dr. Karla Stockerta

Pisao je o novcima dalmatinskih gradova, kako stručne članke, tako i priručnike za numizmatiku. Prema navodima, u svim izvorima koji ga citiraju, ističe se kakvoća i ljepota crteža opisanih primjeraka. Fotografije nije rabio. Time je postigao potrebnu jasnoću prikaza i idealiziranje slike tih najčešće loše otkovanih novaca. Da je dobro postupio, upućuju kasnije talijanske publikacije, koje su vrlo mnogo izgubile na kvaliteti poradi loših fotografija.

Numizmatički opus nije mu bio mnogobrojan, no značajem odstupa vidno od mnogih drugih. Može se smatrati pogreškom ili barem propustom što nije objavio knjigu. Naime, većina numizmatičara nije u prilici dobiti članke otisnute u časopisima, pogotovo ovako starijih godišta. I dan danas se ta građa ne nalazi u potpunosti na stranicama elektroničkih medija, tako da autor ima više njegovih članaka nego što ih navodi izdavač²⁸ ili njegovi sljednici. U nastavku je dat popis bibliografskih jedinica²⁹ kojima je Karl Stockert autor, a koji broji 14 naslova i to:

- STO08 K. Stockert, Kupfermünze von Ludwig I. für Zara, *Monatsblatt der Numismatischen Gesellschaft in Wien*, Nr. 298, VII. Band (Nr. 29) (1908.) 325.
- STO09 K. Stockert, Über einige noch unedierte Münzen von Scutari (Albanien) und Drivasto, *NZ NF, II (XLII)* (1909) 221-227
- STO10 K. Stockert, Die Münzen der Städte Nordalbanien, *NZ XLIII* (1910) 67-128
- STO11 K. Stockert: Die Vorvenezianischen Münzen der Gemeinde von Cattaro, *NZ XLIV* (1911) 202-236

²⁷ Informacije o popisima članova ljubazno mi je ustupio dr. Hubert Emmerig iz Instituta za numizmatiku i povijest novca, Sveučilišta u Beču (Institut für Numismatik und Geldgeschichte der Universität Wien).

²⁸ Navedeni institut u Beču.

²⁹ Korištena je oznaka od tri slova i dvije brojke. Tri slova su prva tri slova prezimena, a dvije brojke – završne znamenke godine tiska. Primjerice, STO08 znači da je autor članka tiskanog 1908. godine Karl **ST**ockert. Dodatak "a" razlikuje dvije različite publikacije objavljene u istoj godini.

- STO12 K. Stockert: Die Vorvenezianischen Münzen der Gemeinde von Cattaro, *NZ XLV* (1912) 113-148
- STO14 K. Stockert: Zwei unedierte Bronzemünzen von Serbien, *NZ XLVII NF VII* (1914) 195-196
- STO16 K. Stockert: Die Prägungen der Gemeinde von Cattaro unter Venezianischem Protektorat, Separatabdruck aus der Numismatischem Zeitschrift *IX (XLIX)* (1916) 1-76
- STO18 K. Stockert, 1. Beitrag zur serbischen Münzkunde, *NZ LI* (1918) 191-193
- STO19 K. Stockert: Zur Münzkunde der dalmatinisch-griechischen Kolonien, *NZ 52* (1919) 125-127
- STO23 K. Stockert, Beiträge zur serbischen Münzkunde 2-4, *NZ LVI* (1923) 10-15
- STO10a K. Stockert, Una raccolta di monete Cattarine nel Museo di Spalato, *Bullettino di archeologia e storia Dalmata*, Pr. II., 33(1910) 1.-71. (+ 4 tab.)
- STO11a K. Stockert, Ripostiglio di piccoli di Spalato trovato sull' isola di Bua, *Bullettino di archeologia e storia Dalmata*, Suppl. II., 34(1911) 1.-12. (+ 2 tab.)
- STO22 K. Stockert: Le monete del Comune di Spalato, *Bullettino di archeologia e storia dalmata*, Pr. I., 40-42 (1917-19) (1922) 1.-72.
- STO24 K. Stockert, Tre medaglie inedite della Dalmazia e dell'Istria, *Buličev zbornik* (1924) 681-82 (+ 1 tab.)

U člancima STO08, STO09, STO10, STO10a, STO11, STO11a, STO12, STO16 i STO22 bavio se K. Stockert srednjovjekovnom dalmatinskom numizmatikom. Nastavljajući preliminarne radove časnih prethodnika³⁰, koji su to područje obrađivali u sklopu talijanske, mletačke i ine numizmatike, dao je temeljni numizmatički korpus dalmatinskih i sjevernoalbanskih gradova. Objedinjeni, ti radovi, postavši u narednom razdoblju dijelom kasnijih numizmatičkih rasprava³¹, doslovce su pozivali na ujedinjenje, tj. trebalo ih je izdati u zajedničkoj publikaciji. To je ovoga autora ponukalo na takvo objedinjavanje i objavljivanje te građe u obliku knjige³² – njemu u spomen.

U prvom radu STO08 prvi je objavio Ludwigov novac za Zadar. Do tada je taj novac bio nepoznat, ali ta mala crtica objavljena u mjesečniku numizmatičkog društva iz Beča naznačuje početak objavljivanja rezultata rada toga velikoga numizmatičara. Poslije se više nije bavio zadarskom problematikom, vjerojatno zato

³⁰ V. Lazari[6], N. Papadopoli [7]

³¹ I. Rengjeo[8]

³² J. Dobrinić: Novci dalmatinskih i sjevernoalbanskih gradova u srednjem vijeku, I. dio "In memoriam dr. Karl Stockert" [9]

što u njegovo vrijeme nije bilo otkrića novih novčanih vrsta koje bi se pripisivale tomu gradu³³.

Iduće godine objavljuje neke novootkrivene tipove skadarskog (Skadar) i drivastskog (Drivast) novca. Odmah potom, u radu STO10 objavljuje korpus novaca sjevernoalbanskih gradova, sam uvodeći taj pojam. Na tu se temu više nije vraćao.

U radu STO10a začinje objavljevati rezultate proučavanja kotorskog novca, koje potpuno objavljuje do 1916. godine u radovima STO11, STO12 i STO16. Upravo ta tri posljednja rada najznačajniji su njegov doprinos jer je iznimno opsežan materijal manje-više ispravo razvrstao. Objavljivan tijekom nekoliko godina, taj katalog je nepregledan i u kasnijoj obradi je i morao biti značajnije izmijenjen³⁴. Objavio je time K. Stockert prvi do tada potpuni korpus kotorskoga novca.

Splitskim novcem bavi se u radovima STO11a i STO22. Ove, kao i druge njegove rezultate mnogi su prenosili u svojim studijama, bez komentara i primjedaba.

Bavio se, u balkanskom kontekstu, i srbijanskom numizmatikom, objavivši u razdoblju od jednog desetljeća radove STO14, STO18 i STO23. U prvome od njih, kao prvi, objavljuje i najstarije srbijanske novce.

Konačno u jednome radu, STO24, obradio je i dio problematike vezane uz medalje koje su značajne za našu medaljistiku, jer se dotiče istarske i dalmatinske tematike.

Zaključak

Dr. Karl Stockert nezaobilazna je i značajna ličnost hrvatske numizmatike. Objavivši niz znanstvenih članaka iz područja dalmatinske i sjevernoalbanske numizmatike utemeljio je put kasnijim istraživačima i numizmatičarima, kako onima koji novac skupljaju, tako i onima, kojima je numizmatika, kao pomoćna povijesna disciplina, predmetom znanstvenoistraživačkog rada.

Kao časnik k.u.k. Mornarice, boraveći na našoj obali, upoznao je, proučio i prenio budućim istraživačima iznimno važnu komponentu naše nacionalne povijesti, kao i ine povijesti na našim prostorima.

³³ Nalaz iz Pridrage koji je objavio J. Belošević [10]

³⁴ Autor je u knjizi [9] morao uvesti nov sustav označavanja i skupiti razbacane vrste u njima prirodnu cjelinu.

Literatura:

- [1] B. Zmajčić i G. Krasnov: Noviji Hrvatski numizmatičari, *Numizmatika*, Spomen izdanje 1928.-1978., Zagreb (1978.) 3.-14.
- [2] G. Krasnov: Znameniti hrvatski numizmatičari, *Numizmatičke vijesti* XXIII, dodatak broju 34 (1980).
- [3] G. Krasnov: Znameniti i značajni hrvatski numizmatičari, *Zbornik radova 1. međunarodnog numizmatičkog kongresa u Hrvatskoj – INCC-95*, Opatija (1996.) str.61.-64.
- [4] Almanach für K. U. K. Kriegs-Marine 1903, redaktion der "Mittheilungen aus dem Gebiete des Seewesens", XXIII. Jahrgang, Pula, Buchdruckerei Kleinmayr&Bamberg, Leibach.
- [5] Almanach für K. U. K. Kriegs-Marine 1906, redaktion der "Mittheilungen aus dem Gebiete des Seewesens", XXVI. Jahrgang, Pula, Buchdruckerei Kleinmayr&Bamberg, Leibach.
- [6] Lazari, V.: Le Monete dei possedimenti Veneciani di oltremare e di terraferma, Venezia, 1851.
- [7] Papadopoli, N.: Le monete anonime di Venezia dal 1472 al 1605, Milano, 1906.
- [8] Rengjeo, I.: Corpus der mittelalterlichen Münzen von Kroatien, Slavonien, Dalmatien und Bosnien, Akad. Druck- und Verlagsanstalt, Graz, 1959.
- [9] Dobrinčić, J.: Novci dalmatinskih i sjevernoalbanskih gradova i srednjem vijeku, I. dio, In memoriam dr. Karl Stockert, Dobrinčić&Dobrinčić, d.o.o., Rijeka, 2002.
- [10] Belošević, J.: Izvješće o sadržaju skupnog nalaza srednjovjekovnog novca i nakita 14. do 15. st. u Pridrazi kod Novigrada, *Diadora* 18-19, 1996-1997, 487-502.

